

מהדורת שפירא

ששה סדרי משנה

דף היומי

עם פירוש משולב למשנה

דף היומי משניות

©

כל הזכויות שמורות

למשפחת הלפרין

טל': 03-6150300

יוצא לאור על ידי
ממלכת התורה "עוז והדר"
בנשיאות הגאון רבי יהושע לייפער שליט"א
אב"ד דק"ק 'באר משה' מאנסי
נשיא ממלכת התורה 'עוז והדר'

ראש ביהמ"ד ועורך ראשי
הרב מנחם מנדל פומדנץ

הרב יוסף מקלב
עורך אחראי

עורכים ומבקרים
הרב יהונתן שמשון מקלב
הרב אברהם זולפא
הרב יצחק הלוי נבנצל
הרב אליעזר כהן
הרב אוריאל מאור
הרב בן ציון מושקוביץ
הרב שמואל דזונברג
הרב משה מוזסון

מבקד אחראי
הרב יעקב ישראל מקלב

עימוד ועיצוב
שמואל סאמעט

לקהילות ושיבות לומדי

משניות דף היומי

המועונינים לקבל החומר

לפנות למייל

mdafhayomi@gmail.com

המועונין לקבל את הספר

בקובץ מוכן לדפוס

נא לפנות למייל הנ"ל

הלימוד לעילוי נשמת

הרה"ג רבי דפאל

ב"ר חיים יעקב זצ"ל

ומרת ברטינה סימונה

ב"ר הנדך ע"ה

הלפרין

א' תשרי

✂

המבוארות

מַסִּיכַת בְּרָכוֹת פֶּרֶק א

משניות

מַסַּכָּת בְּרַכּוֹת

סֹדֶר רַבִּי תַחֲלֶה אֶת סֹדֶר זִרְעִים, שְׁבוּ נִתְבָּאֵרוּ הַמְצוֹת שֵׁשׁ בְּגִדוּלֵי הָאָרֶץ, שֶׁהֵם מִזֶּה הָאָדָם וְעַלֵּיהֶם חַי הָאָדָם, וְכָךְ יִכּוֹל לַעֲבֹד אֶת ה'. וּלְפִי שֶׁהָבָא לֵאמֹר לְבָרְךָ תַחֲלֶה, לָכֵן פָּתַח בְּמַסַּכַת בְּרֻכּוֹת. וְכִי שִׁיְהִיָּה הַעֲנִין שְׁלֵם, בָּאֵר אִף אֶת דִּינֵי בְּרֻכּוֹת הַמְצוֹת וּשְׁאֵר הַבְּרֻכּוֹת. וְלִדְיֵי כָל הַבְּרֻכּוֹת הַקְּדִים אֶת דִּינֵי בְּרֻכּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁהִיא מִצְוָה שֶׁל חֻבָּה הַנּוֹהֶגֶת בְּכָל יוֹם, וְהַקְּדִים תַּחֲלֶה לְבָאֵר אֶת דִּינֵי קְרִיאַת שְׁמַע עֲצֻמָּה (הַקְדָּמָה לְפִימָה"שׁ לַהֲרַמְבַּ"ם). בְּמַסַּכַת בְּרֻכּוֹת מְבֹאֲרִים דִּינֵי קְרִיאַת שְׁמַע וּבְרֻכּוֹתֶיהָ, תַּפְלָה, סְעוּדָה וּבִרְכַּת הַמִּזוּן, דִּינֵי שְׁאֵר בְּרֻכּוֹת הַנֶּהֱנִין וּבְרֻכּוֹת הַשֶּׁבַח וְהַרְאִיָּה:

פֶּרֶק א זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, אָפֹן הַקְּרִיאָה

וּבִרְכוֹתֶיהָ: מִשְׁנֵה א זְמַן קְרִיאַת

שָׁמַע שֶׁל עֲרַבִּית: מֵאִמִּיתִי מִתְחִיל הַזְּמַן שָׁבוּ קוֹרִיו אֶת שְׁמַע בְּעֲרַבִּית [-בְּעֶרֶב], מִשְׁעָה שֶׁהַכְּנִיָּים הִטְמִיִּים שֶׁטְּבָלוּ מִבְּעוֹד יוֹם, נִכְנָסִים לֵאכֹל בְּתוֹרֻמָּתָן שֶׁהָיוּ אֲסוּרִים בָּהּ עַד עֵתָהּ, שֶׁהָיָא שְׁעַת צֵאת הַכּוֹכָבִים. וְנִמְשָׁךְ זְמַן קְרִיאָתָהּ עַד סוֹף הָאֲשֻׁמּוּרָה הָרֵאשׁוֹנָה - הַשְּׁלִישׁ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַלֵּילָה, הַנִּחָלָק לְשֵׁלֶשׁ אֲשֻׁמּוּרוֹת [-זְמַנִּי שִׁירָת וְעִבּוּדֹת הַמִּלְאָכִים], דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, זְמַן קְרִיאָתָהּ עַד חֲצוֹת הַלֵּילָה. וְכַן גְּמִילָא אוֹמֵר, זְמַן קְרִיאָתָהּ עַד שִׁיעָלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר. מִשְׁעָה שָׁבָא בְּנֵיו שֶׁל וְכַן גְּמִילָא מִבֵּית הַמִּשְׁפָּה לְאַחַר חֲצוֹת, אָמְרוּ לוֹ, עֲדִין לֹא קָרִינוּ אֶת שְׁמַע, הָאֵם לְדְבָרֵי חֻכְמִים [שֶׁהֵם רַבִּים וְהִלְכָה כְּמוֹתָם], וְשָׂאִים אֲנִי לְקִרְיָאָה עֵתָה בְּדִיעֵבֵד אִף שִׁזְמָנָהּ עַד חֲצוֹת, אָמַר לָהֶם, אִם עֲדִין לֹא עָלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר חֲבִיבֵי אַתֶּם לִקְרוֹת אֶת שְׁמַע אִף לְדְבָרֵי חֻכְמִים, שֶׁשְׁמוּדִים הֵם שֶׁמֶן הַתּוֹרָה זְמַן קְרִיאָתָהּ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, אֲלֹא שִׁגְזָרוּ שִׁיקְרָאָהּ עַד חֲצוֹת. וְלֹא בְּמַצּוֹה זֶה בְּלִבְד זְמָנָהּ מִן הַתּוֹרָה עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, אֲלֹא כָּל מָה שֶׁאָמְרוּ חֻכְמִים שִׁזְמָנָם עַד חֲצוֹת הַלֵּילָה, מִצְוַת מִן הַתּוֹרָה הִיא עַד שִׁיעָלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר שֶׁכֵּן דָּבָר שִׁזְמָנוּ בְּלִילָה כְּשֶׁר כָּל הַלֵּילָה מִן הַתּוֹרָה. כְּגוֹן הַקָּטָר חֲלָבִים וְאַבְרִיִּים שֶׁל קִרְבָּנוֹת שֶׁנִּזְרָק דָּמָם בַּיּוֹם, מִן הַתּוֹרָה מִצְוַת - מִצְוַת הַקָּטָרְתָן עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ נִמְשַׁכֶּת עַד שִׁיעָלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר, וְאִם לֹא עָלָה עַד אֵז עַל הַמִּזְבֵּחַ נִפְסָלִים בְּלִינָה [נִבְזָה אִף לֹא נִגְזָרוּ חֻכְמִים עַד חֲצוֹת]. וְכֵן כָּל הַקִּרְבָּנוֹת הַנֶּאֱכָלִין לַיּוֹם וְלֵילָה אֶחָד, כְּגוֹן תּוֹדָה, חֲטָאת וְאַשָּׁם, מִן הַתּוֹרָה מִצְוַת לֵאכֹלָם עַד שִׁיעָלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר, וְרַק אֵז נַעֲשִׂים 'נּוֹתָר', וּמִדְּרַבָּנָן נִגְזָרוּ לֵאכֹלָם עַד חֲצוֹת. אִם כֵּן, לְמָה אָמְרוּ חֻכְמִים שִׁזְמָנָם עַד חֲצוֹת, כִּדִּי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֵבֶרָה, שֶׁלֹּא יִשְׁתַּהֵּה מַלְקָרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע וְיַעֲלָה עֲמוּדֵי הַשָּׁחַר וְיִפְסִיד אֶת הַמַּצּוֹה. וְכֵן שֶׁלֹּא יְבוֹא לֵאכֹל בְּשׂוֹר קִרְבָּנוֹת אֲלוֹהֵי לְאַחַר שְׁעָלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר וְיִתְחַיֵּב כִּרְתִּי: **מִשְׁעָה ב זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית: מֵאִמִּיתִי מִתְחִיל הַזְּמַן שָׁבוּ קוֹרִיו אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית, מִשְׁעָה שֶׁהָאִיר עַד שִׁכּוֹל לְהַפִּיר בֵּין חוּטֵי הַתְּכֵלֶת לְחוּטֵי הַלֵּבָן שְׁבֻצִיצִית. [וַיִּשְׁאֹמְרוּ: מִשְׁעָה שִׁכּוֹל לְהַבְחִין בֵּין תְּכֵלֶת לְלֵבָן, בְּבִגְדוֹת צִמְרָבּוּעָה תְּכֵלֶת שִׁישׁ בָּהּ מִקּוֹמוֹת שֶׁלֹּא נִקְלַט הַצִּבְע וְנֹתָרוּ לְבָנִים]. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תַּחֲלַת זְמָנָהּ רַק כְּשִׁכּוֹל לְהַבְחִין בֵּין צִבְע תְּכֵלֶת לְצִבְע יָרֵק הַכִּפְתִּי שֶׁצִּבְעוּ יָרֵק וְדוֹמָה לְתַכְלַת. וְגוֹמְרָה - וְעַל הָאָדָם לְגַמֵּר קְרִיאָתָהּ עַד הַנֶּץ הַחֲמָה, שֶׁכָּכָר קָמוּ רַב הָאֲנָשִׁים מִשְׁנָתָם, וּמִכָּאן וְאֵילָּה אֵין הַזְּמַן בִּגְדָר 'וּבִקְוָמָה'. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, זְמָנָהּ הָיָא עַד סוֹף שְׁלֹשׁ שְׁעוֹת מִתְחַלֶּת הַיּוֹם, שְׂאִף זְמַן זֶה הָיָא בִּגְדָר**

מַסִּיכַת בְּרָכוֹת

ברק ❖ ❖ מאימתי קורין את שְׁמַע בְּעַרְבִית,

מִשְׁעָה שֶׁהַפְּהִימִים נִכְנָסִים לְאָכֹל
בְּתֵרוֹמָתָן, עַד סוֹף הָאֲשִׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה, דְּבָרֵי
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, עַד חֲצוֹת. רַבֵּן
גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עַד שִׁיעֻלָּה עֲמוּד הַשֶּׁחֶר. מִעֲשֵׂה
שָׁבָאוּ בָּנָיו מִבֵּית הַמִּשְׁתָּה, אָמְרוּ לוֹ, לֹא קָרִינוּ
אֶת שְׁמֵעַ. אָמַר לָהֶם, אִם לֹא עָלָה עֲמוּד הַשֶּׁחֶר,
חִיבִין אַתֶּם לְקֹרוֹת. וְלֹא זֹו בְּלִבָּד, אֲלֵא כָּל מֵה
שֶׁאָמְרוּ חֻכְמִים עַד חֲצוֹת, מִצּוֹתָן עַד שִׁיעֻלָּה
עֲמוּד הַשֶּׁחֶר. הַקָּטָן חֲלָבִים וְאֲבָרִים, מִצּוֹתָן עַד
שִׁיעֻלָּה עֲמוּד הַשֶּׁחֶר. וְכָל הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד,
מִצּוֹתָן עַד שִׁיעֻלָּה עֲמוּד הַשֶּׁחֶר. אִם כֵּן, לְמָה
אָמְרוּ חֻכְמִים עַד חֲצוֹת, כְּדִי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם
מִן הָעֵבֶרָה: ■ מֵאִמְתִּי קוֹרִין אֶת שְׁמֵעַ
בְּשִׁשְׁחֲרִית, מִשִּׁפּוּר בֵּין תַּכְלֵת לְלֶבֶן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר, בֵּין תַּכְלֵת לְכֶרֶתִי. וְגוֹמְרָה עַד הַנֶּץ הַחֲמָה.
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, עַד שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת, שָׁפֹן דֶּרֶךְ
בְּנֵי מַלְכִים לַעֲמֹד בְּשֹׁלֵשׁ שָׁעוֹת. הַקּוֹרָא מִכָּאֵן
וְאֵילָף לֹא הִפְסִיד, כְּאֵדָם הַקּוֹרָא בְּתוֹרָה: ■ בֵּית
שְׁמַאי אוֹמְרִים, בְּעֶרֶב כָּל אָדָם יָטוּ וִיקְרָאוּ,
וְיִבְבְּקוּ יַעֲמָדוּ, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים ו' ז') 'וְיִבְשַׁכְּבֶהָ
וְיִבְקוּמָהּ'. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים, כָּל אָדָם קוֹרָא
כְּדֶרֶכּוֹ, שְׁנֵאמַר (שם) 'וְיִבְלַכְתָּהּ בְּדֶרֶךְ'. אִם כֵּן, לְמָה
שְׁנֵאמַר 'וְיִבְשַׁכְּבֶהָ וְיִבְקוּמָהּ', בְּשָׁעָה שְׁבִנִּי אָדָם
שׁוֹכְבִים, וּבְשָׁעָה שְׁבִנִּי אָדָם עוֹמְדִים. אָמַר רַבִּי
טַרְפוֹן, אֲנִי הֵייתִי בָּא בְּדֶרֶךְ, וְהִטִּיתִי לְקֹרוֹת,
כְּדִבְרֵי בֵית שְׁמַאי, וְסִכַּנְתִּי בַּעֲצָמִי מִפְּנֵי הַלִּסְטִים.
אָמְרוּ לוֹ, כְּדִי הֵייתָ לְחוּב בַּעֲצָמָה, שְׁעָבַרְתָּ עַל
דְּבָרֵי בֵית הֵלֵל: ד' בְּשִׁחֵר מִבְּרֶה שְׁתִּים לִפְנֵיהָ
וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, וּבְעֶרֶב שְׁתִּים לִפְנֵיהָ וּשְׁתִּים
לְאַחֲרֶיהָ. אַחַת אֲרָכָה וְאַחַת קִצְרָה. מִקּוֹם
שֶׁאָמְרוּ לְהֵאֲרִיף, אֵינּוּ רְשָׁאֵי לְקַצֵּר. לְקַצֵּר, אֵינּוּ
רְשָׁאֵי לְהֵאֲרִיף. לְחַתֵּם, אֵינּוּ רְשָׁאֵי שֶׁלֹּא לְחַתֵּם.
וְשֶׁלֹּא לְחַתֵּם, אֵינּוּ רְשָׁאֵי לְחַתֵּם: ה' מִזְפִּירִין
יִצְיָאֵת מִצָּרִים בְּלִילוֹת. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן
עֲזַרְיָה, הֲרִי אֲנִי כְּכֹן שְׁבָעִים שָׁנָה, וְלֹא זָכִיתִי
שֶׁתֵּאֱמַר יִצְיָאֵת מִצָּרִים בְּלִילוֹת, עַד שֶׁדִּרְשָׁהּ בֶּן
זוֹמָא, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים טז א') 'לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם
צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ'. 'יְמֵי חַיֶּיךָ',
הַיָּמִים. 'כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ', הַלִּילוֹת. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים,
'יְמֵי חַיֶּיךָ', הָעוֹלָם הַזֶּה. 'כָּל (יְמֵי חַיֶּיךָ)', לְהֵבִיא
לִימּוֹת הַמִּשְׁחָה:

וּבְקוֹמָה', שֶׁפֶן דָּרָךְ בְּנֵי מַלְכִּים לַעֲמֹד לְקוֹם מִשְׁנָתָם בְּשִׁלֵּשׁ שְׁעוֹת - עַד טוֹשׁ שִׁלֵּשׁ שְׁעוֹת. וְאִף הַקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע מִכָּאן וְאֵילָךְ לְאַחַר זְמַנָּה, לֹא הִפְסִיד אֶת בְּרִכּוּתֶיהָ, וְאִף שֶׁלֹּא יָצָא יְדֵי חֹבֶת קְרִיאַת שְׁמַע בְּזְמַנָּה, יֵשׁ לוֹ שֶׁכֵּר פְּאָדָם הַקּוֹרָא בַּתּוֹרָה: **מִשְׁנָה ג** תְּנוּחַת הָאָדָם בְּקְרִיאַת שְׁמַע: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, בְּקְרִיאַת שְׁמַע בְּעֶרְב, כָּל אָדָם יֵטוּ עַל צִדָּם וְיִקְרְאוּ, וּבְבִקְר - וּבִעֵת קְרִיאַתָּהּ בְּשַׁחְרִית, יַעֲמִדוּ, שְׁנָאֹמֶר (דְּבָרִים ו' ז') 'וְדַבַּרְתָּ בָם וגו'' וּבִשְׂכֻבָּךְ וּבְקוֹמָה', בְּעֶרְב דָּרָךְ שְׂכִיבָה, וּבְבִקְר דָּרָךְ קִימָה. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, כָּל אָדָם קוֹרָא כְּדָרְכּוֹ - כְּרָצוֹנוֹ, וְאִינוּ צָרִיךְ לְהִטּוֹת אוֹ לַעֲמֹד, שֶׁהָרִי נֶאֱמָר (שם) 'וּבִלְכַתָּךְ בְּדָרָךְ', הָרִי שֶׁיִּכּוֹל לְקַרְאָה בְּעֵת הַלִּיכּוֹתוֹ, אִף שְׂאִינוּ שׁוֹכֵב אוֹ עוֹמֵד. וְאִין לְהַקְשׁוֹת, אִם כּוֹן שֶׁרְשָׁאֵי לְקַרָּא בְּכָל דָּרָךְ, לָמָּה נֶאֱמָר 'וּבִשְׂכֻבָּךְ וּבְקוֹמָה'. שֶׁפֶן הַכְּתוּב בָּא לְלַמֵּד שְׁמֹן קְרִיאַתָּהּ הוּא בְּשַׁעָה שְׁבִנִּי אָדָם שׁוֹכְבִּים [בְּעֶרְב], וּבְשַׁעָה שְׁבִנִּי אָדָם עוֹמְדִים [קִמִּים] מִשְׁנָתָם, בְּבִקְר]. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן, אִנִּי הֵייתִי בֹא [מִהַחֲלָף] בְּדָרָךְ, וּכְשֶׁהִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עֶרְבִית, יָרַדְתִּי מִן הַחֲמֹר וְהִטִּיתִי עַל צִדִּי כְּדִי לְקִרְוֹת בְּדָרָךְ שְׂכִיבָה כְּדָרְכִי בֵּית שְׁמַאי, וּסְפַנְתִּי בְּעֶצְמִי - וְהִבְאֵתִי אֶת עֶצְמִי לִידֵי סִפְנָה מִפְּנֵי הַלִּסְטִים [שׁוֹדֵדֵי הַדְּרָכִים], אָמְרוּ לוֹ חֲבֵרָיו, כְּדִי הֵייתָ לְחוֹב בְּעֶצְמָךְ - רָאוּי הֵייתָ לְתוֹן דִּין עַל מִיתָתְךָ אִם הֵייתָ נִהְרָג, לְפִי שֶׁעֲבַרְתָּ עַל דְּבָרֵי בֵּית הַלֵּל, שְׂאִין צָרִיךְ לְקַרָּא בְּדָרָךְ שְׂכִיבָה דְּיוֹקָא, וְלֹא הֵייתָ רְשָׁאֵי לִסְפֹּן עֶצְמָךְ כְּדִי לְנַהֵג כְּבֵית שְׁמַאי: **מִשְׁנָה ד** מִנֵּין וְנִסָּח בְּרִכּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע: בְּקְרִיאַתָּהּ בְּשַׁחַר, מִבֶּרֶךְ שִׁתִּים - שְׁתֵּי בְּרִכּוֹת לְפָנֶיהָ: 'וְצֹר אוֹר' וְ'אֶהְיֶה', וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ: 'אֶמֶת וְיָצִיב'. וּבְעֶרְב מִבֶּרֶךְ, שְׁתִּים לְפָנֶיהָ: 'מַעֲרִיב עֲרִבִים' וְ'אֶהְיֶה עוֹלָם', וּשְׁתִּים לְאַחֲרֶיהָ: 'אֶמֶת וְאֶמוּנָה' וְ'הִשְׁכִּיבֵנוּ'. אַחַת מִשְׁתֵּי הַבְּרִכּוֹת שְׂאֲחֲרִיהָ, בְּרַכַּת 'אֶמֶת וְאֶמוּנָה', אַרְבָּה - שְׁמַאֲרִיכִים בָּהּ בְּדָבָרִים, וְאַחַת מֵהֶן, 'הִשְׁכִּיבֵנוּ', קֶצֶרָה - שְׂאִין מֵאֲרִיכִים בָּהּ. מִקּוֹם - הֵיכֵן שְׂאֲמָרוּ חֲכָמִים לְהֵאָרִיךְ בְּבִרְכָּה, אִינוּ רְשָׁאֵי לְקַצֵּר, וְהֵיכֵן שְׂאֲמָרוּ לְקַצֵּר בְּבִרְכָּה, אִינוּ רְשָׁאֵי לְהֵאָרִיךְ. וְכֵן, בְּבִרְכּוֹת שֶׁתִּקְנֵנוּ לְחַתָּם - לִסִּים בְּ'בִרְוֹךְ', לְפִי שֵׁישׁ בְּאֻמְצַע הַבְּרִכָּה הִפְסִק שֶׁל רַבּוּי דְּבָרִים וְתַחֲנוּת, כְּגוֹן בְּבִרְכּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, אִינוּ רְשָׁאֵי שֶׁלֹּא לְחַתָּם בְּ'בִרְוֹךְ'. וְהֵיכֵן שְׂאֲמָרוּ שֶׁלֹּא לְחַתָּם בְּ'בִרְוֹךְ', כְּבִרְכַּת הַפְּרוֹת וְהַמְצוֹת, שֶׁהֵן בְּרִכּוֹת קְצָרוֹת וְאִינוּ כּוֹלָלוֹת עוֹד עֵינָן, אִינוּ רְשָׁאֵי לְחַתָּם בָּהֶם בְּ'בִרְוֹךְ': **מִשְׁנָה ה** קְרִיאַת פְּרִשְׁת צִיצִית בְּלִילָה לְזִכְרוֹן יְצִיאַת מִצְרַיִם: מִזְמִירִין יְצִיאַת מִצְרַיִם גַּם בְּלִילוֹת וְלִכּוֹן קוֹרָא בְּקְרִיאַת שְׁמַע גַּם פְּרִשְׁת צִיצִית. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, הִנֵּנִי חֲכָם הָרָאוּי לְנִשְׂאִיאוֹת, שֶׁהָרִי אִנִּי בֶן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וְנִרְאָה כְּזוֹן בֶּן שְׁבַעִים שָׁנָה מִחֲמַת נֶס שֶׁנִּעֲשֶׂה לִּי שֶׁהִלְבִּינוּ שְׁעוֹרוֹתֵי בָּיִם שֶׁהִתְמַנִּיתִי לְנִשְׂאִיאוֹת, וְאִף עַל פִּי כֵן לֹא זָכִיתִי [-נִצַּחְתִּי] אֶת חֲכָמִים, לְהַכְרִיעַ שֶׁתֶּאֱמָר זִכְרִית יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלִילוֹת כְּדַעְתִּי, עַד שֶׁדִּרְשָׁהּ בֶּן זֹזְמָא מִמָּה שְׁנָאֹמֶר (דְּבָרִים יא ז') 'לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ', וְדוֹרְשִׁים: 'יְמֵי חַיֶּיךָ' - הַיָּמִים, שֵׁישׁ לְזֹכֵר בָּהֶם יְצִיאַת מִצְרַיִם, 'כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ' - מְרַבָּה אִף אֶת הַלֵּילוֹת. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, אִין רָאִיהָ מִכְּתוּב זֶה, שֶׁפֶן יֵשׁ לְדַרְשׁוּ בְּאֶפֶן אַחֵר: 'יְמֵי חַיֶּיךָ' מִלְּמַדְנוּ עַל זִכְרוֹן יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהַרְבּוּי 'כָּל (יְמֵי חַיֶּיךָ)' הוּא לְהִבְיָא - לְרִבּוֹת דִּין זִכְרִית יְצִיאַת מִצְרַיִם גַּם לִימּו

א' תשרי

ב

משניות

מסכת ברכות פרק ב

המבוארות

יָצָא יָדִי חוֹבְתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו י ו) 'וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְדָרְשׁוּ שִׁיהִיו הַדְּבָרִים בְּהוֹיָתָם כְּכַתִּיבָתָם בַּתּוֹרָה. וְאִם הִפֵּךְ אֶת סֵדֶר הַפְּרָשִׁיּוֹת, כְּגוֹן שֶׁקָּרָא פְּרִשְׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמַע' קֹדֶם לַפְּרִשְׁת 'שָׁמַע', יָצָא, שְׂאִין זֶה 'לְמַפְרַע', כִּי אֵין זֶה סֵדֶר כְּתִיבַת הַפְּרָשִׁיּוֹת בַּתּוֹרָה. קָרָא בְּקִרְיָאתוֹ, וְטַעַם בְּקִרְיָאתוֹ, אוֹ שְׂדֵלַג תְּבֵה אוֹ פְּסוּק, יַחְזוֹר לְמָקוֹם שְׁטַעַם וְיִקְרָא מִשָּׁם וְאִלָּה. וְאִם אֵינוֹ יוֹדַע הֵיכָן טַעַם, יַחְזוֹר לְרֹאשׁ הַפָּרָק. וְאִם גָּמַר פְּרָשָׁה וְאֵינוֹ יוֹדַע אִיזוֹ, יַחְזוֹר לַתַּחֲלַת פְּרִשְׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמַע' [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיַּחְזוֹר ל'וְאֶהְבְּתָ']. וְאִם קָרָא 'וְכַתְּבָתֶּם' וְאֵינוֹ יוֹדַע אִם שֶׁל פְּרִשְׁת 'שָׁמַע' אוֹ שֶׁל פְּרִשְׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמַע', חוֹזֵר לַפְּרִשְׁת 'שָׁמַע', וְאִם כָּבֵד הַתַּחֲחִיל לְמַעַן יִרְבּוּ, מִסְתַּמָּא קָרָא כְּהִרְגָלוֹ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַחְזוֹר: **מִשְׁנָה ד** **הָאֲמַנִּין** [-הַפּוֹעֲלִים] הַעוֹסְקִים בַּמִּלֻּאכְתָּם, קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּרֹאשׁ הָאֵילָן אוֹ בְּרֹאשׁ הַנֶּדְבֶּךָ [-שׁוֹרֵת אֲבָנִים בְּבִנְיָן] וְאֵינָם חֲזִיבִים לְרֹדֶת, שְׁחוּבַת הַפְּנֵנָה בְּקִרְיַאת שְׁמַע הִיא רַק בַּפְּסוּק רֹאשׁוֹן, וְיֻכּוּלִים לִכְנוֹן בּוֹ בַּמְקוֹמָם, מֵה שְׂאִינָן רְשָׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּתְּפִלָּה [-בַּשְּׂמוּנָה עֲשֶׂרָה] שֶׁהִיא בַּקֶּשֶׁת רַחֲמִים וְצִרִיף לִכְנוֹן בְּכֻלָּהּ, וְאִי אִפְשָׁר לִכְנוֹן בְּרֹאשׁ הָאֵילָן וְהַנֶּדֶךָ כְּשֶׁמִּפְחַד שִׁיפֹל. [וּבִרְאשׁ זֵית וּתְאֵנָה שֶׁעֲנִיפֵיהֶם מְרֻבִּים וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לַפֹּל, יָכוֹל לַהֲתַפְּלֹל בַּמְקוֹמוֹן]:

מִשְׁנָה ה **דִּין קְרִיַאת שְׁמַע בַּחֲתוֹ**: חֲתָן שֶׁנֶּשֶׂא בַּתּוּלָה בַּיּוֹם רְבִיעִי [כַּתְּקַנְתָּ עֲזָרָא (ראה כתובות ב)] פְּטוּר מִקְרִיַאת שְׁמַע בַּלִּילָה הָרִאשׁוֹן לַנְּשׁוּאָיו, וּבְשִׁלְשֵׁת הַלֵּילוֹת שְׂאֲחֵרָיו עַד מוֹצָאי שַׁבָּת, וּפְטוּר מִקְרִיַאת שְׁמַע רַק אִם עָדִין לֹא עָשָׂה מַעֲשֶׂה שֶׁל בְּעִילַת מִצְוָה, שְׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא לֹא יִמְצָאנָה בַּתּוּלָה, אוֹ שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה כְּרוֹת שִׁפְכָה בְּבַעֲלִתּוֹ. וּמֵאַחַר שֶׁטְרוּד בְּטַרְדַּת מִצְוֹת פְּרִיָה וּרְבִיָּה, פְּטוּר מִקְרִיַאת שְׁמַע, שֶׁנֶּאֱמַר בַּהּ (דברים י ו ז) 'וְדַבַּרְתָּ בָּם וְגוֹ' וּבִלְכַתְּךָ בַּדֶּרֶךְ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים: בִּלְכַּת שֶׁלָּךְ אַתָּה מַחֲזִיב בְּקִרְיַאת שְׁמַע, וְלֹא בִלְכַת שֶׁל מִצְוָה, שֶׁהַעוֹסֵק בַּמִּצְוָה פְּטוּר מִן הַמִּצְוָה. וְאַחַר מוֹצָאי שַׁבָּת, אִף אִם לֹא בָּעַל, חֲזִיב בְּקִרְיַאת שְׁמַע, שֶׁכָּבֵד לְבוֹ גֵּס בַּהּ וְאֵינוֹ מְקַפִּיד אִף אִם לֹא יִמְצָאנָה בַּתּוּלָה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לַהֲשָׁהוּת בְּעִילָתוֹ וְשׁוּב אֵין חֲשֵׁשׁ שִׁיעֲשֶׂה כְּרוֹת שִׁפְכָה (תוי"ט). [וְאִם נִשְׂאָה בַּיּוֹם אַחֵר, מוֹזִנִים אַרְבַּע לֵילוֹת מִיּוֹם נְשׁוּאָיו]. מַעֲשֶׂה בְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל שֶׁקָּרָא אֶת שְׁמַע בַּלִּילָה הָרִאשׁוֹן שֶׁנֶּשֶׂא, אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו, לֹא לַמַּדְתָּנוּ רַבְּנוּ, שֶׁחֲתָן פְּטוּר מִקְרִיַאת שְׁמַע (בַּלִּילָה הָרִאשׁוֹן). אָמַר לָהֶם, אֵינִי כִּשְׂאָר כָּל אָדָם, אֲסֻטְנִיס אָנִי: זֶ וְכִשְׁמַת לַמַּדְתָּנוּ רַבְּנוּ שְׂאִין מְקַבְּלִין תַּנְחוּמִּין עַל הָעֲבָדִים.

שֶׁל תַּעֲנוּג וְלֹא רַחֲיִצָה לְהַסִּיר צַעַר. [וּבַיּוֹם הַמֵּיתָה אָסוּר לַרְחוֹץ אִף לְאֶסְטָנִיס, שֶׁהָאֲבָלוֹת בּוֹ מְדֹאוּרִיתָא. וְרַק בַּלִּילָה שְׂאֲחֵרָיו וּבִשְׂאָר יָמֵי הָאֲבָלוֹת הַתִּיר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל לְפִי שֶׁסָּבַר שְׁחִיב אֲבָלוֹת זֶה הוּא מְדַרְבְּנָן (גמרא טז): **מִשְׁנָה ז** **וְכִשְׁמַת טָבִי עֲבָדוֹ** שֶׁל רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, קִבֵּל עָלָיו תַּנְחוּמִּין. אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו, לֹא לַמַּדְתָּנוּ רַבְּנוּ, שְׂאִין מְקַבְּלִין תַּנְחוּמִּין עַל הָעֲבָדִים שְׁמַתוֹ, אֲלֹא אוֹמְרִים לְאֹדוֹן 'הַמָּקוֹם יִמְלֹא חֶסֶדוֹנָךְ' כְּשֶׁם שְׂאוּמְרִים לוֹ עַל שׁוּרוֹ אוֹ חֲמוּרוֹ שְׁמַת, כְּדִי שֶׁלֹּא יַחֲשְׁבוּ שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵלִים מִיַּחֲסִים וְיִבֹּאוּ לַהֲתַחַתֵּן עִמָּהֶם (גמרא טז: תוס' שם ד"ה איו). אָמַר לָהֶם, אֵין טָבִי עֲבָדִי כִּשְׂאָר כָּל הָעֲבָדִים שֶׁהֵם גְּזֻלָּנִים וּפְרוּצִים בְּעֶרְוֹת, אֲלֹא כִּשׁוֹר וְתַלְמִיד חֲכָם הִיָּה, וּמִשׁוּם כְּבוֹד הַתּוֹרָה רָאוּי לְכַבְּדוֹ, וְלֹא לַחֲשֹׁשׁ לַחֲשֵׁשׁ זֶה **מִשְׁנָה ח** **דִּין חֲתָן הַרוּצָה לְהַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ וּלְקַרָּא: חֲתָן אִם רָצָה לְקַרוֹת קְרִיַאת שְׁמַע בַּלִּילָה הָרִאשׁוֹן לַחֲתָנּוֹ, קוֹרָא**, עַל אִף שֶׁמַּעֲקָר הַדִּין הוּא פְּטוּר (לעיל מ"ה), וְאֵין בָּזָה חֲשֵׁשׁ גָּאוֹה שֶׁמֶרְאָה שִׁיכוּל לִכְנוֹן עַל אִף טְרַדְתּוֹ. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר, יֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ לְגָאוֹה, וְלֹא כָּל הַרוּצָה לְטוֹל אֶת הַשֵּׁם - לְקַנוֹת לַעֲצָמוֹ שֵׁם טוֹב שֶׁהוּא מְדַקְדֵּק בַּמִּצְוֹת יֵטֹל [-יְקַנָּה] (פיה"מ). וְרַק רַבֵּן

פֶּרֶק ב דִּינֵי כְּנוֹת קְרִיַאת שְׁמַע, הַפֶּסֶק בְּקִרְיַאתָהּ, סֵדֶר פְּרָשִׁיּוּתֶיהָ, חוּבַת הַדְּקִדּוּק בַּתְּבוּתֶיהָ, וְהַפְּטוּרִים מִלְּאֻמְרָהּ: **מִשְׁנָה א** **חוּבַת הַפְּנֵנָה בְּקִרְיַאת שְׁמַע:**

מִי שֶׁהָיָה קוֹרָא בַּתּוֹרָה, וּכְשֶׁקָּרָא בַּתּוֹךְ לַמּוֹדוֹ אֶת פְּרָשִׁיּוֹת קְרִיַאת שְׁמַע הִגִּיעַ כָּבֵד זְמַן הַמַּקְרָא - זְמַן קְרִיַאת שְׁמַע, אִם כֵּן אִם לֹא כֵּן קְרִיַאת שְׁמַע, יָצָא, וְאִם לֹאוּ - אִם לֹא כֵּן לְבוֹ, אֲלֹא קָרָאָן לְשֵׁם לַמּוֹד בִּלְבֵּד, לֹא יָצָא יָדִי חוֹבְתוֹ, לְפִי שֶׁמִּצְוֹת צְרִיכוֹת כְּנוּנָה [וּלְדַעַת הַסּוֹבְרִים שֶׁמִּצְוֹת אֵינָן צְרִיכוֹת כְּנוּנָה, וְיוֹצֵאִים בְּמַעֲשֶׂה הַמִּצְוָה אִף לֹלֹא כְּנוּנָה לַשְּׂמָה, בְּאוּר הַמִּשְׁנָה הוּא, שֶׁהַקּוֹרָא בְּסִפֵּר תּוֹרָה כְּדִי לַהֲגִיּוּהוּ שְׂאִין בָּהֶן חֲסוּרוֹת וִיתְרוֹת, דִּרְכּוֹ לְקַרָּא אֶת הַתְּבוּת כְּכַתִּיבָתָן וְלֹא בְּקִרְיַאתָן, כְּגוֹן 'לְטַטְפַּת' וְלֹא 'לְטוֹטְפוֹת', וְאֵינוֹ יוֹצֵא אֲלֹא אִם כֵּן לְבוֹ לְקַרָּא הַתְּבוּת בְּקִרְיַאתָן]. **הַפֶּסֶק שְׂאִילַת שְׁלוֹם בְּקִרְיַאתָהּ וּבִבְרֻכוּתֶיהָ: בַּפְּרָקִים - בִּין פֶּרֶק לְפֶרֶק בְּקִרְיַאת שְׁמַע וּבִרְכוּתֶיהָ [לַהֲלוֹן יְבָאֲרוּ מַה הֵם הַפְּרָקִים], שׁוּאֵל הַקּוֹרָא מִפְּנֵי הַכְּבוֹד - בְּשִׁלוֹם אָדָם נִכְבֵּד שְׂרָאוּי לְהַקְדִּים לוֹ שְׁלוֹם, וּמַשִּׁיב - וְכָל שֶׁפֶן שֶׁמַּשִּׁיב לוֹ שְׁלוֹם אִם שְׂאֵל הוּא בְּשִׁלוּמוֹ. וּבִאֲמַצַּע הַפָּרָק, שׁוּאֵל רַק מִפְּנֵי הִירָאָה - בְּשִׁלוֹם אָדָם שֶׁהוּא יָרָא מִמֶּנּוּ, שִׁיזִיקְנוּ אוֹ שִׁיעוּוֹר שֶׁנֶּאֱתוֹ, וְלֹא מִפְּנֵי הַכְּבוֹד, וּמַשִּׁיב - וְכָל שֶׁפֶן שֶׁמַּשִּׁיב לוֹ שְׁלוֹם אִם שְׂאֵל בְּשִׁלוּמוֹ, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר, בְּאֲמַצַּע הַפָּרָק, שׁוּאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה, וּמַשִּׁיב אִף מִפְּנֵי הַכְּבוֹד. וְאִפְלוּ בְּאֲמַצַּע הַפְּסוּק. וּבַפְּרָקִים [-בִּין הַפְּרָקִים], שׁוּאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד, וּמַשִּׁיב שְׁלוֹם לְכָל אָדָם שֶׁהַקְדִּים וְשְׂאֵל בְּשִׁלוּמוֹ אִפְלוּ אִם אֵינוֹ נִכְבֵּד. [וְשֶׂאֵר הַפְּסָקוֹת אֲסוּרוֹת, אִפְלוּ אִם מַדְבַּר בַּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ]: **מִשְׁנָה ב** **אֵלוּ הֵן בִּין הַפְּרָקִים שְׂדִין שְׂאִילַת שְׁלוֹם בָּהֶם שׁוּנָה מִבְּאֲמַצַּע הַפָּרָק, כַּמְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, א. בִּין בִּרְכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל קְרִיַאת שְׁמַע, בַּרְכַּת "וּצִר אוֹר", לַשְּׁנִיָּה - לְבִרְכָה הַשְּׁנִיָּה, בַּרְכַּת "אֶהְבָה רַבָּה". ב. בִּין בִּרְכָה שְׁנִיָּה ל'שְׁמַע'. ג. בִּין פְּרִשְׁת 'שְׁמַע' ל'וְהָיָה אִם שְׁמַע'. ד. בִּין 'וְהָיָה אִם שְׁמַע' ל'וִיאַמַר'. ה. בִּין פְּרִשְׁת 'וִיאַמַר' לְבִרְכַּת 'אַמֶּת וְיָצִיב'. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר, בִּין 'וִיאַמַר' ל'אַמֶּת וְיָצִיב' לֹא יִפְסִיק, מִשׁוּם שֶׁכְּתוּב (רמיה י י) 'וְה' אֱלֹהִים אֲמַת', וּלְפִיכָף אֵין לְהַפְסִיק בִּין פְּרִשְׁת 'וִיאַמַר' הַמְּסַתִּימַת בִּיה' אֲלֶקְיָכֶם' לְתַבַּת 'אַמֶּת' הַפּוֹתַחַת אֶת בִּרְכַּת 'אַמֶּת וְיָצִיב'. טַעַם לְסִדֵּר פְּרָשִׁיּוֹת קְרִיַאת שְׁמַע: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה, לָמָּה קֹדֶמָּה 'שְׁמַע' ל'וְהָיָה אִם שְׁמַע' בְּסֵדֶר קְרִיַאת שְׁמַע [כִּיּוֹן שְׂאִינָן נִקְרְאוֹת כְּסִדְרָן בַּתּוֹרָה, שֶׁהִרִי פְּרִשְׁת 'וִיאַמַר' קוֹדֶמֶת בַּתּוֹרָה לַשְּׁתִייתָן (תוספות יד: ד"ה למה)], אֲלֹא שֶׁהַקְדִּימוּ אֶת פְּרִשְׁת שְׁמַע כְּדִי שִׁיקְבֵּל עָלָיו עַל מַלְכוּת שְׁמִים תַּחֲלָה שִׁזָּהוּ עֲנִינָה שֶׁל פְּרִשְׁת 'שְׁמַע' וְהוּא הַעֲקָר הַגְּדוֹל שֶׁהַכֹּל תַּלּוּי בּוֹ, וְאַחַר כֵּךְ יִקְבֵּל עָלָיו עַל מִצְוֹת שִׁזָּהוּ עֲנִינָה שֶׁל פְּרִשְׁת 'וְהָיָה אִם שְׁמַע'. וְהַקְדִּימוּ פְּרִשְׁת****

'וְהָיָה אִם שְׁמַע' לַפְּרִשְׁת 'וִיאַמַר' [אִף שֶׁגַּם בַּהּ יֵשׁ מַעֲיִן קְבֻלַּת מַלְכוּת שְׁמִים, בְּאֻמִּירַת 'אַנִּי ה' אֲלֶקְיָכֶם' (תוי"ט)], מִשׁוּם שֶׁהִנְכַּתֵּב בַּפְּרִשְׁת 'וְהָיָה אִם שְׁמַע' נוֹהֵג בַּיּוֹם וּבַלִּילָה, דִּהְיִינוּ מִצְוֹת תַּלְמוּד תּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר בַּהּ (דברים יא יט) 'וּלְמַדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנִיכֶם לְדַבֵּר בָּם וְגוֹ' וּבִשְׁכַּבְּךָ וּבְקוּמָךְ', וְכֵן מִצְוֹת מְזוּזָה. וְאֵלוּ הִנְכַּתֵּב בַּפְּרִשְׁת 'וִיאַמַר' דִּהְיִינוּ מִצְוֹת צִיצִית, אֵינוֹ נוֹהֵג אֲלֹא בַּיּוֹם בִּלְבֵּד, שֶׁנֶּאֱמַר בַּהּ (במדבר טו לט) 'וְרָאִיתֶם אֹתוֹ' פֶּרֶט לְכַסּוֹת לִילָה שְׂאִינָה חֲזִיבַת בְּצִיצִית: **מִשְׁנָה ג** **דִּינֵי קְרִיַאתָהּ: הַקּוֹרָא אֶת 'שְׁמַע' וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאַזְנוֹ, יָצָא יָדִי חוֹבְתוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר, לֹא יָצָא שְׁמַתְבַּת 'שְׁמַע' דָּרְשׁוּ חַז"ל שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁמִיעַ לְאַזְנוֹ מַה שֶׁקּוֹרָא. וְתַנָּא קַמָּא דּוֹרֵשׁ תַּבַּת 'שְׁמַע' לַהֲתִיר קְרִיַאָה כָּכֹל לְשׁוֹן שֶׁהוּא שׁוֹמַע וְלֹא רַק בַּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. קָרָא וְלֹא דִקְדַּק בְּאוֹתִיּוּתֶיהָ, לְהַפְרִיד בִּין שְׁתֵּי תְבוּת שֶׁהַשְּׁנִיָּה מַתְחִילָה בְּאוֹת שֶׁנִּגְמְרָה בַּהּ הָרִאשׁוֹנָה, כְּמוֹ 'עַל לְבָבְךָ' וְכִיּוֹצֵא בָּזָה, רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר יָצָא, וּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר, לֹא יָצָא. [וּלְהִלָּכָה אִף שִׁיַּצָּא יִזְהַר לְדַקְדֵּק בָּזָה, וְגַם יִזְהַר שֶׁלֹּא לְקַרָּא אוֹת דְּגוּשָׁה כַּרְפוּיָה וְלַהֲפֹךְ. וְלַהֲחִיז הַזֵּי"ן שֶׁל 'תִּזְכְּרוּ' שֶׁלֹּא יִשְׁמַע 'תִּשְׁכְּרוּ']. הַקּוֹרָא לְמַפְרַע [-לְאַחֹר, מֵהַסּוֹף לַהֲתַחֲלָה] כְּגוֹן שֶׁהַקְדִּים אֶת הַפְּסוּק הַשְּׁנִי לְרֹאשׁוֹן, לֹא**

^[1] יָצָא יָדִי חוֹבְתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו י ו) 'וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְדָרְשׁוּ שִׁיהִיו הַדְּבָרִים בְּהוֹיָתָם כְּכַתִּיבָתָם בַּתּוֹרָה

^[2] יָצָא, שְׂאִין זֶה 'לְמַפְרַע', כִּי אֵין זֶה סֵדֶר כְּתִיבַת הַפְּרָשִׁיּוֹת בַּתּוֹרָה

^[3] קָרָא בְּקִרְיָאתוֹ, וְטַעַם בְּקִרְיָאתוֹ, אוֹ שְׂדֵלַג תְּבֵה אוֹ פְּסוּק, יַחְזוֹר לְמָקוֹם שְׁטַעַם וְיִקְרָא מִשָּׁם וְאִלָּה

ב' תשרי

ג

המבוארות

בְּקִרְיַאת שְׁמַע ו**בְּרִכּוּתִיהָ**, **בְּרַכַּת המַזוּן** ו**תַּפְּלָה**: **בַּעַל קְרִי** אֶסוּר בְּקִרְיַאת שְׁמַע בְּשַׁפְּתָיו, שֶׁתִּשְׁקוּ עֲזָרָא שְׁבַעַל קְרִי אֶסוּר בְּדַבְּרֵי תוֹרָה קֹדֶם שִׁיטְבַּל, כְּדִי שְׁלֹא יִהְיוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים מְצוּיִים אֲצֵל נְשׁוּתֵיהֶם כְּתִרְנַגּוּלִים. וְלָכֵן רַק מִהֲרַהֵר אֶת תְּבוּת קְרִיַאת שְׁמַע בְּלִבּוֹ. וְאִינוּ [-אף אִינוּ] מְבַרֵךְ בְּרִכּוּת קְרִיַאת שְׁמַע לֹא לִפְנֵיהּ

וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ אֶפְלוּ עַל יְדֵי הֲרַהוּר, שֶׁבְּרִכּוּת קְרִיַאת שְׁמַע חַיִּיבָם מִדְּרַבָּנָן, וְלֹא הֲצִרִיכוּהוּ לְהִרְהַר בָּהֶם. וְעַל הַמַּזוּן מְבַרֵךְ לֵאחֲרָיו בְּרַכַּת הַמַּזוּן עַל יְדֵי הֲרַהוּר, לְפִי שֶׁהִיא מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים י״ח) 'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבִרְכַּתְּ, וְאִינוּ מְבַרֵךְ לִפְנֵיו [-לִפְנֵי הַמַּזוּן] אֶפְלוּ בִּהֲרַהוּר, שֶׁחֹבֶת הַבְּרָכָה שְׁלִפְנֵי הַמַּזוּן הִיא מִדְּרַבָּנָן, מִסְבָּרָא שְׁאֶסוּר לְהִנּוּת מִן הַעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בְּרָכָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר, מְבַרֵךְ בִּפְיוֹ, אֶת בְּרִכּוּת קְרִיַאת שְׁמַע וּבְרַכַּת הַמַּזוּן לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם, וְכֵן אֶת קְרִיַאת שְׁמַע עֲצֻמָּה. שְׁלֹדַעְתּוֹ מִתֵּר לְבַעַל קְרִי לִלְמַד בִּפְיוֹ דְּבָרִים שֶׁרְגִיל בָּהֶם אוֹ דְּבָרִים קָלִים שְׁאִינָם טְעוּנִים אֲרִיכוּת, כְּמוֹ הַלְכוּת דָּרָךְ אֶרֶץ, וְאֵף קְרִיַאת שְׁמַע וּבְרִכּוּתֶיהָ וּבְרָכָה שְׁלִפְנֵי הַמַּזוּן וְאַחֲרָיו דִּינָם כּוֹ: **מִשְׁנַה ה'** הִיא עוֹמֵד בַּתַּפְּלָה וְנוֹזֵכֵר שֶׁהוּא **בַּעַל קְרִי**, לֹא יִפְסִיק אֶת הַתַּפְּלָה אֲלֹא יִקְצֹר וַיֹּאמֶר בְּכָל בְּרָכָה אֶת הַפְּתִיחָה וְהַחֲתִימָה בְּלִבְדּ, שֶׁחֲכָמִים שֶׁתִּקְנּוּ הַתַּפְּלָה אָמְרוּ שֶׁבֶּאֱפֹן זֶה יִקְצֹר בְּבְרִכּוּת (תו"ט). בַּעַל קְרִי שִׁירָד לִטְבַּל בְּמִים עֲכוּרִים סְמוּךְ לַהֲנִיץ הַחֲמָה, אִם יָכוֹל לַעֲלוֹת וּלְהִתְכַּסּוֹת וּלְקִרוֹת אֶת שְׁמַע עַד שְׁלֹא תִגַּץ הַחֲמָה, שֶׁהוּא הַזָּמֵן הַמְּבַחֵר לְקִרְיַאתָהּ, כְּמִנְהַג וְתִיקוּן [-אֲנָשִׁים עֲנוּיִם וּמַחֲבִינִן הַמְּצוּת], יַעֲלֶה וַיִּתְכַּסֶּה וַיִּקְרָא, כִּיּוֹן שֶׁבַתּוֹךְ הַמִּים אִינוּ יָכוֹל לָכוֹן דַּעְתּוֹ כָּל כֶּה. וְאִם לֹא - וְאִם לֹא יִסְפִּיק לַעֲשׂוֹת כּוֹ, יִתְכַּסֶּה בְּמִים הָעֲכוּרִים וַיִּקְרָא. אֵף אִם טֹבַל בְּמִים צָלוּלִים, אִינוּ יָכוֹל לְקוֹרֵא קְרִיַאת שְׁמַע כְּשֶׁלְבּוֹ מְכַסֶּה בָּהֶם, שֶׁהִרִי לְבוֹ רוֹאֶה אֶת הָעֵרּוּה, וְנֶאֱמַר (דברים כג טו) 'וְלֹא יֵרָאֶה בָּךְ עֲרוּת דְּבָר'. אֲבָל לֹא יִתְכַּסֶּה לֹא בְּמִים הָרָעִים [-סְרוּיָחִים] וְלֹא בְּמִי הַמְּשֻׁרָה [-מִים שֶׁשְׂוִרִים בָּהֶם פֶּשְׁתָּן אוֹ קִנְבוּס] שֶׁמֶן הַסֵּתֶם הֵם מִסְרִיחִים. וְלֹא יִקְרָא סְמוּךְ לְמִי רִגְלִים עַד שִׁיטִּיל לְתוֹכוֹן רַבִּיעִית מִים לְמִי רִגְלִים שֶׁל פַּעַם אַחַת, וְאִם יֵשׁ שָׁם מִי רִגְלִים מִכְּמָה פַּעַמִּים, צָרִיךְ רַבִּיעִית מִים לְכָל פַּעַם.

וְכַמָּה יֵרַחֵיק מֵהֶם - מִמִּי רִגְלִים שְׁלֹא הִטִּיל לְתוֹכָם מִים, וּמִן הַצּוֹאֶה כְּשֶׁהֵם מֵאַחוּרָיו אוֹ מִצַּדָּיו, אַרְבַּע אַמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהָיָה מִחֲנִיךְ קְדוֹשׁ', וּמִחֲנִהוּ שֶׁל אָדָם, כְּלוֹמֵר חֲנִיתּוֹ, הוּא אַרְבַּע אַמוֹת לְכָל רוּחַ, שֶׁזֶּהוּ מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם כְּשִׁישָׁכּב וַיִּפְשֵׁט יָדָיו וְרִגְלָיו. וְאִם הֵם לִפְנָיו, צָרִיךְ לְהִרְחִיק מֵלֹא עֵינָיו, כִּיּוֹן שֶׁנֶּגְדַּ פָּנָיו הוּא עָקֵר חֲנִיתּוֹ, וְצָרִיךְ שִׁיְהִיָּה מִחֲנִהוּ קְדוֹשׁ כְּמֹלֵא עֵינָיו: **מִשְׁנַה ו'** **דִּין טְבִילָה בְּבַעַל קְרִי שְׁטָמָא בְּטִמְאַה גּוֹסְפַת:** זָב [-שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רֵאיוֹת שֶׁל זִיבָה, וְצָרִיךְ לְסַפֵּר שְׁבַעָה נְקִיִּים] שֶׁרָאָה אַחֵר כֶּה קְרִי, וְכֵן נִדָּה שֶׁטִּמְאַה שְׁבַעַת יָמִים, שֶׁפִּלְטָה שְׁכַבַּת זָרַע שֶׁקִּלְטָה בְּשִׁמוּשָׁה קֹדֶם שֶׁנַּעֲשְׂתָה נִדָּה, וְדִינָה כְּבַעַל קְרִי לְתַקְנָתָ עֲזָרָא, וְכֵן אִשָּׁה הַמְּשֻׁמְשֶׁת - שֶׁשְׁמָשָׁה עִם בַּעֲלָהּ וְאֵף הִיא בְּכָלֵל תַּקְנַת עֲזָרָא, שֶׁרָאָתָה דָם לְאַחֵר מִכֵּן וְנַעֲשְׂתָה נִדָּה. בְּאֵלוּ הָאֲפָנִים, אֵף עַל פִּי שְׁאִין הַטְּבִילָה הַמוֹעִילָה לְטִמְאָת בַּעַל קְרִי וּלְפוֹלְטַת שְׁכַבַּת זָרַע, מוֹעִילָה לְטִמְאָת זָב וְנִדָּה הַצָּרִיכִים לְהַמְתִּין שְׁבַעָה יָמִים, מִכָּל מְקוֹם צָרִיכִין טְבִילָה לְתַפְּלָה וּלְתוֹרָה מִחֲמַת הַקְּרִי אוֹ הַשְּׁכַבַּת זָרַע. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר, כִּיּוֹן אִם נִתְחַיְבוּ בְּטְבִילָה קֹדֶם שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטִמְאָה הָאַחֶרֶת, כְּגוֹן הַמְּשֻׁמְשֶׁת שֶׁרָאָתָה נִדָּה, וּבִיּוֹן אִם הִטְמִיָּאה הָאַחֶרֶת קִדְּמָה לְקִרְיָם, כְּגוֹן זָב שֶׁרָאָה קְרִי, כִּי מֵאַחֵר שְׁלֹא תוֹעִיל הַטְּבִילָה לְטַהֵרָם מִן הַטְּמִאָה הַחֲמוּרָה, אִינָם חַיְבִים לְטְבַּל לְטִמְאַה הַקֵּלָה (רמב"ם פִּיה"מ):

פֶּרֶק ד' דִּינֵי תַפְּלָה: **מִשְׁנַה א'** **זְמַנֵּי הַתַּפְּלוֹת:** זָמֵן תַּפְּלַת הַשָּׁחַר עַד חֲצוֹת הַיּוֹם, כְּדִין קֶרְבֵּן תַּמִּיד שֶׁאַפְשָׁר לְהַקְרִיבוֹ עַד חֲצוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כח ד) 'אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר', וְעַד חֲצוֹת עַדִּין נִקְרָא בֶּקֶר, וּתַפְּלַת שַׁחֲרִית נִתְקַנָּה כְּנֶגֶד קֶרְבֵּן תַּמִּיד שֶׁל שָׁחַר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר, זְמַנָּה הוּא רַק עַד סוּף אַרְבַּע שָׁעוֹת זְמַנִּיּוֹת מִתַּחֲלַת הַיּוֹם, שֶׁהוּא שְׁלִישׁ הַיּוֹם. שֶׁכֵּן לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה 'בֶּקֶר' חֲשׁוֹב עַד סוּף אַרְבַּע שָׁעוֹת בְּלִבְדּ, וְתַמִּיד שֶׁל שָׁחַר אִינוּ קֶרֶב לְאַחֵר מִכֵּן. זָמֵן תַּפְּלַת הַמִּנְחָה עַד הָעֶרֶב [-שְׁקִיעַת הַחֲמָה] לְפִי שֶׁנִּתְקַנָּה כְּנֶגֶד תַּמִּיד שֶׁל בִּין הָעֶרְפִּים, וְעָקֵר עֲבוּדָתוֹ שֶׁהוּא זְרִיקַת הַדָּם, נַעֲשֶׂה עַד הַשְׁקִיעָה (זבחים נו). וְכִיּוֹן

גְּמִלְיָאל שֶׁהִיָּה מַחֲזִק כַּחֲכָם וּפְרוּשׁ בִּשְׁאָר דְּבָרִים הָיָה מִתֵּר לוֹ לְקַרֵּא. וְכִיּוֹם שְׁאִין מְכּוּנִים כָּל כֶּה גַם בְּזִמְנִים שְׁאִינָנוּ טְרוּדִים בְּטַרְדָּה שֶׁל מַצּוֹה, חֲתָן קוֹרֵא בְּלִיל נִשְׁוֹאִיו, שְׁאִם לֹא יִקְרָא יֵשׁ בָּזָה יוֹתֵר גֶּאֱוָה, שֶׁמֶרְאָה בַּעֲצָמוֹ שֶׁבִּשְׁאָר הַיָּמִים הוּא מְכוּן, וְרַק עֲתָה אִינוּ יָכוֹל לָכוֹן מִשּׁוֹם טַרְדַּת הַמַּצּוֹה:

פֶּרֶק ג' דִּינֵי קְרִיַאת שְׁמַע בְּאֶבֶל, נָשִׁים וְעַבְדִּים וְקִטְנִים, וּבַעַל קְרִי: **מִשְׁנַה א'** דִּין

קְרִיַאת שְׁמַע בְּאֶבֶל וּבְמִטְפָּלִים בְּמַת: מִי שֶׁמַּתוֹ - אֶחָד מִשְׁבַּעַת קְרוֹכִיו שְׁמַת, וּמִטָּל לִפְנָיו לְקַבּוּרָה - שֶׁהוּא מַחֲיִב לְקַבְּרוֹ וְאֵף שְׁאִינוּ לִפְנָיו מִמֶּשֶׁ, פְּטוּר מִקְרִיַאת שְׁמַע (וּמִן הַתַּפְּלָה) וּמִן הַתַּפְּלִין, לְפִי שֶׁטְרוּד בַּמַּצּוֹת קַבּוּרָה, וְהַעוֹסֵק בַּמַּצּוֹה פְּטוּר מִקְרִיַאת שְׁמַע (לעיל פ"ב מ"ה). נוֹשְׂאֵי הַמַּטָּה, וְחַלּוּפֵיהֶן - וְאֵלֶּה שְׁעִתִּידִים לְהַחֲלִיפָם, וְחַלּוּפֵי חַלּוּפֵיהֶן - וְאֵלֶּה שְׁעִתִּידִים לְהַחֲלִיף אֶת הַמַּחֲלִיפִים, אֶת - בִּין אוֹתָם שְׁלִפְנֵי הַמַּטָּה הַמְזַמְנִים לְנִשְׂאָה כְּשֶׁתֵּבֵא אֲלֵיהֶם, וְאֶת - וּבִין אוֹתָם שְׁלֹאֲחֵר הַמַּטָּה שֶׁכְּבֵר נִשְׂאוֹ אֶת הַמַּטָּה, אֶת [-אוֹתָם] שְׁלַמַּטָּה יֵשׁ צָרָךְ בָּהֵן לְפִי שְׁעִתִּידִים לְנִשְׂאָה, אֵף אִם כְּבֵר נִשְׂאוֹ אֶת הַמַּטָּה וְעוֹמְדִים אַחֲרֶיהָ אֵף דַּעַתָם לְנִשְׂאָה שׁוֹב, פְּטוּרִים מִקְרִיַאת שְׁמַע.

וְאֵת [-וְאוֹתָם] שְׁאִין לַמַּטָּה צָרָךְ בָּהֵן לְפִי שְׁאִין עֲתִידִים לְנִשְׂאָה, וּבִכֹּאוּ רַק בְּכַדִּי לְלוּוֹת אֶת הַנִּפְטָר לְכַבּוּדוֹ, אֶפְלוּ אִם עַדִּין לֹא נִשְׂאוֹ אֶת הַמַּטָּה וְעוֹמְדִים לִפְנֵיהּ, חַיְבִין בְּקִרְיַאת שְׁמַע שֶׁהִיא מַצּוֹה מִן הַתּוֹרָה [וַיֵּשׁ אוֹמְרִים, לְפִי שֶׁצָּרִיכָה כְּוִנָּה יִתְרָה], אֵף בִּין אֵלוּ שִׁישׁ לַמַּטָּה צָרָךְ בָּהֶם, וְאֵלוּ - וּבִין אֵלוּ שְׁאִין לַמַּטָּה צָרָךְ בָּהֶם, פְּטוּרִין מִן הַתַּפְּלָה, שֶׁחַיִּיבָה אִינוּ מִן הַתּוֹרָה [וְאִינָה צָרִיכָה כְּוִנָּה יִתְרָה], וְלֹא הֶחֱמִירוּ בָּהּ: **מִשְׁנַה ב'** קֶבְרֵיו אֶת הַמַּת וְחֲזָרוּ הַמְלוּיִם

לְמְקוֹם עֲשִׂית ה'שְׁוִרָה' מַחוּץ לְבֵית הַקְּבֵרוֹת, שֶׁם מִתְקַבְּצִים הָעָם בְּשׁוּרָה וְהָאֶבֶל עוֹבֵר בִּינֵיהֶם וְאוֹמְרִים לוֹ 'הַמְקוֹם יִנְחַמְךָ', אִם יָכוֹלִין לְהַתְחִיל וּלְגַמּוֹר אֶפְלוּ פֶרֶשָׁה רֵאשׁוֹנָה שֶׁל קְרִיַאת שְׁמַע עַד שְׁלֹא יִגִּיעּוּ לְשׁוּרָה, יִתְחִילוּ, וְאִם לֹאוּ - אִם אִין יָכוֹלִים לְהַתְחִיל וּלְגַמֵּר קֹדֶם שִׁיִּגִּיעּוּ לְשׁוּרָה, לֹא יִתְחִילוּ, שֶׁהַעוֹסֵק בְּתַנְחוּמֵי אֲבָלִים שֶׁהֵם בְּכָלֵל מַצּוֹת גְּמִילוֹת חֶסֶד, פְּטוּר מִן הַמַּצּוֹה (תו"ט). וְאִם לֹא קִרְאוּ קֹדֶם שֶׁהִגִּיעּוּ לְשׁוּרָה, אִזִּי הָעוֹמְדִים בְּשׁוּרָה, הַפְּנִימִים -

הָעוֹמְדִים בְּשׁוּרָה הַפְּנִימִית, שֶׁמוֹנַחְמִים אֶת הָאֶבֶל, וְכֵן הָעוֹמְדִים מֵאַחוּרֵיהֶם אֵף רּוֹאִים אֶת הָאֶבֶל וּמוֹנַחְמִים אוֹתוֹ, פְּטוּרִין מִקְרִיַאת שְׁמַע, וְהַחֲצוּנִים - הָעוֹמְדִים בְּשׁוּרוֹת הַחֲצוּנוֹתִית שֶׁמֵּאַחוּרֵיהֶם שְׁאִינָם רּוֹאִים וּמוֹנַחְמִים אֶת הָאֶבֶל, וְהַתֵּאֲסָפוּ רַק לְכַבּוֹד הָאֶבֶל, שִׁירָאָה עִם רַב סְבִיבוֹ, חַיְבִין בְּקִרְיַאת שְׁמַע: **מִשְׁנַה ג'** דִּין נָשִׁים עַבְדִּים וְקִטְנִים בְּקִרְיַאת שְׁמַע וְעוֹד מַצּוֹת: נָשִׁים וְעַבְדִּים כְּנַעֲנִים שֶׁמְלוּ וְטְבָלוּ לְשֵׁם עַבְדּוֹת, וְקִטְנִים אֶפְלוּ הִגִּיעּוּ לְזָמֵן חֲנוּךְ, פְּטוּרִין מִקְרִיַאת שְׁמַע אֵף עַל גַּב שִׁישׁ בָּהּ קְבֻלַּת עַל מַלְכוּת שְׁמִים. נָשִׁים פְּטוּרוֹת, לְפִי שֶׁהִיא מַצּוֹת עֲשֶׂה שֶׁהַזָּמֵן גֶּרְמָא, וְדִין עַבְדּ דְּדִין אִשָּׁה. וְקִטְנִים פְּטוּרִים, לְפִי שְׁלֹא הִטִּילוּ עַל אֲבֵיהֶם לְחַנְכָם בַּמַּצּוֹת קְרִיַאת שְׁמַע, מֵאַחֵר שְׁאִינָם מְצוּיִים אֲצֵלוּ בְּזָמֵן קְרִיַאת שְׁמַע. וּפְטוּרִים אֵף מִן הַתַּפְּלִין. נָשִׁים לְפִי שֶׁהִיא מַצּוֹת עֲשֶׂה שֶׁהַזָּמֵן גֶּרְמָא שְׁאִינָה נוֹהֲגַת בְּלִילָה וּבִשְׁבַת, וְדִין עַבְדּ כְּדִין אִשָּׁה. וְקִטְנִים פְּטוּרִים, מִשּׁוֹם שֶׁסֵּתֶם קִטְנִים אִינָם יוֹדְעִים לְשֹׁמֵר גּוֹפָם שְׁלֹא יִפְּיחוּ בְּשַׁעַה שֶׁתַּפְּלִין עֲלֵיהֶם. וְחַיְבִין בַּתַּפְּלָה. שְׂאָף שֶׁהִיָּה מְקוֹם לוֹמֵר שֶׁהַזָּמֵן גּוֹרֵם לְתַפְּלָה שֶׁתֵּבֹא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נה יח) 'עֶרֶב וּבֹקֵר וְצִהְרִים אֲשִׁיחָה וְאֶהְיָה וַיִּשְׁמַע קוֹלִי'. מִכָּל מְקוֹם מֵאַחֵר שֶׁהִיא בְּקִשּׁוֹת רַחֲמִים, וְחֲכָמִים תַּקְּנוּהָ, חַיְבוּ בָּהּ אֵף אֶת הַנָּשִׁים וְהָעַבְדִּים וְהַקִּטְנִים. וְכֵן חַיְבִים בַּמַּזוּזָה. שְׂאָף שֶׁהַקְּשָׁה לְתַלְמוּד תּוֹרָה בְּכַתוּב (דברים יא יט-כ) 'וְלַמְּדַתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם וְגוֹ' וְכַתְּבָתֶם עַל מַזוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ, וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת מִתַּלְמוּד תּוֹרָה, מִכָּל מְקוֹם חַיְבוּת בַּמַּזוּזָה, שֶׁכֵּן תֵּלָה הַכְּתוּב (שם פסוק כא) מִתֵּן שִׁכְרָה שֶׁל מַזוּזָה בְּאַרִיכוּת יָמִים, וְאֵף נָשִׁים צָרִיכוֹת לָהּ. וְחַיְבִים גַּם בְּבְרַכַּת הַמַּזוּן. וְאֵף שֶׁהֶאֱכִילָה תַלְמוּדָה בְּזָמֵן כְּכַתוּב (שמות ח טז ח) 'בְּתַת ה' לָכֶם בְּעֶרֶב בִּשּׁוֹר לֹאֲכַל וְלֶחֶם בַּבֶּקֶר לְשַׂבַּע', אִין זוֹ מַצּוֹת עֲשֶׂה שֶׁהַזָּמֵן גֶּרְמָא, כִּיּוֹן שֶׁחַיִּיב הַבְּרָכָה אִינוּ תַלְמוּי בְּזָמֵן, וּבְכָל עַת שְׂאוּכָלִים חַיְבִים לְבָרָךְ. אֲמָנָם סָפֵק אִם חַיִּיבֵן מִדְּאוּרִיתָא, אוֹ שְׂמֹא חַיִּיבֵן מִדְּרַבָּנָן, מִשּׁוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בְּבְרַכַּת הַמַּזוּן (שם) 'עַל הָאֶרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ, וְהָאֶרֶץ לֹא נִתְּנָה לְנִקְבוֹת: **מִשְׁנַה ד'** דִּין בַּעַל קְרִי

7

מִסִּכַּת בְּרָכוֹת פֶּרֶק ה'

רוכב על החמור והגיע זמן התפלה, ירד ויתפלל. ואם אינו יכול לירד, שאין לו מי שיחזיקנו עבדו, יתפלל כשהוא יושב עליו ויחזיר את פניו לצד ירושלים, שנאמר (מלכים א' ח מד) 'והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת בה'. ואם אינו יכול להחזיר את פניו לצד ירושלים, יכון את לבו כנגד - יחשב בלבו וירעינו כאלו הוא עומד במקום (בית) קדש הקדשים. וילהלכה, אף אם יש לו מי שיתפס את חמורו, אינו צריך לירד ולהתפלל אלא יחזיר את פניו, ואם אינו יכול יכון את לבו כנגד בית קדש הקדשים (גמרא ל:): **משנה ז** דין היושב בספינה ובקרון: היה יושב בספינה או בקרון [-עגלה] או באסדה - רפסודה, העשויה מעצים הקשורים יחד, ושטים עליה בנהרות, יכון את לבו כנגד בית קדש הקדשים: **משנה ז** דין תפלת מוסף ביחיד: רבי אלעזר בן עזריה אומר, אין תפלת המוספין נאמרת אלא בחבר עיר - בחבורת העיר, כלומר בצבור. פינן שאינה תפלת תחנונים, וגם אין היחיד בקי בה לפי שאין רגילים להתפלל אותה (ראשונים). ויחבמים אומרים, תפלת מוסף נאמרת בין בחבר עיר - בצבור ובין שלא בחבר עיר - ביחיד, שתקנת תפלת מוסף שוה לתקנת שאר התפלות (מאירי). רבי יהודה אומר משמו של רבי אלעזר בן עזריה, כל מקום שיש חבר עיר המתפללים בצבור, היחיד פטור מתפלת המוספין, שהשליח צבור פוטרו (רש"י ל ד"ה יחיד), אף במקום שאין צבור, צריך היחיד להתפלל תפלת מוסף:

דייני ההוספות בתפלה ודיני שליטתו: **משנה א** אין עומדין להתפלל אלא ממתוך כבד ראש והכנעה מאימת ה', שנאמר (תהלים ב יא) 'עבדו את ה' ביראה', דהיינו, התפלה שהיא במקום עבודה, תהיה 'ביראה'. **חסידים הראשונים** היו **שוהים** [מתעבכים] **שעה אחת** קדם שהתחילו להתפלל, ורק לאחר מכן היו מתפללים, **כדי שיכוננו את לבם למקום** - שתתחד מחשבתם לעבודת הבורא, שנאמר (שם פד) 'אשרי יושבי ביתך' ואחר כך 'יהלוקו סלה'. **אפלו המלך שואל לשלום** **לשכנו** פתח 'שמעוני עוזר', לא **שמעוני**.

ראש. חסידים הראשונים היו שוהים
שעה אחת ומתפללים, כדי שיכוננו את לבם
למקום. אפלו המלך שואל בשלומו, לא ישיבנו.
ואפלו נחש פרוד על עקבו, לא יפסיק:
מזכירין גבורות גשמים בתחית המתים,
ושואלין הגשמים בברכת השנים, והבדלה בחוגן
הדעת. רבי עקיבא אומר, אומרה ברכה רביעית
בפני עצמה. רבי אליעזר אומר, בהודאה:

שְׁעָה אֶחָת וּמִתְפַּלְלִים, כְּדֵי שְׂכִינּוּ אֶת לִבָּם
לְמָקוֹם. אֲפֹלוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בְּשִׁלוּמוֹ, לֹא יִשְׁכַּנּוּ.
וְאַפֹּלוּ נֹחַשׁ כְּרוּךְ עַל עֵקְבוֹ, לֹא יִפְסִיק:
ב מִזְכִּירֵין גְּבוּרוֹת גִּשְׁמִים בַּתְּחִית הַמֵּתִים,
וְשׁוֹאֲלִין הַגִּשְׁמִים בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים, וְהַבְדֵּלָה בַּחוּגֵי
הַדָּעַת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אוֹמְרָה בְּרַכָּה רַבִּיעִית
בַּפָּנִי עֲצֻמָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בַּהֲדוּאָה:

ההפגנות להקריב את התמיד מתשע שעות ומחצה ואילן, נמצא שזמן המנחה הוא ששעתיים ומחצה. רבי יהודה אומר, זמנה רק עד פלג [מחצית] מזמן המנחה שנתנו חכמים, כלומר, זמן תפלת המנחה הוא עד שעה ורביע קדם שקיעת החמה בלבד. שלדעת רבי יהודה תפלת מנחה היא כנגד קטרת של בין הערבים, הנקראת מנחה בכתוב (תהלים קמא ב) 'תכון תפילתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב', ועד פלג המנחה כבר הקטרה (גמרא כו: כביאור הנוס' ד"ה עד). תפלת הערב [-ערבית] אין לה קבע [-זמן קבוע] ומתר להתפלל אותה כל הלילה, לפי שנתקנה כנגד אברי וחלבי קרבנות היום, שקרבים כל הלילה. ומאחר שאין הקרבתם מעפכת, שאם נזרק הדם ואחר כך נטמאו או אבדו החלבים והאברים, הקרבן מרצה, לכן אף תפלת ערבית אינה תפלת חובה. ולכן נקט התנא לשון זו ולא כתב 'זמנה כל הלילה'. [אך כבר קבלוה עליהם כל ישראל כתפלת חובה]. והזמן של תפלת מוספין הוא כל היום, כזמן קרבן מוסף שאפשר להקריבו מאחר תמיד של שחר עד סוף היום. רבי יהודה אומר, זמנו עד שבע שעות מתחלת היום, לפי שלכתחלה לא הקריבו קרבן מוסף לאחר שבע שעות (מאירי). ואף לחכמים, צריך לכתחלה ולהתפלל עד שבע שעות, והמתפלל לאחר מכן יקרא פושע: **משנה ב** תפלת רבי נחוניא בן הקנה: רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו ממנו תפלה קצרה. אמרו לו, מה מקום לתפלה זו - מה טיבה. אמר להם, בכניסתי אני מתפלל שלא אכשל בדבר הלכה, ובזה תארע תקלה על ידי שישלש חברי שילעגו עלי ויעשוני, וביציאתי אני נותן הודיה לה' על ששם חלקי מיושבי בית המדרש [ותפלות אלו חובה על כל אדם לאמרם]: **משנה ג** נסח תפלת שמונה עשרה בבבלי יום: רבן גמליאל אומר, בכל יום מתפלל אדם שמונה עשרה ברכות שלמות בתפלתו. רבי יהושע אומר, רשאי אדם לקצר תפלתו ולהתפלל תפלה שיש בה מעין שמונה עשרה ברכות, דהיינו שיאמר שלש ברכות ראשונות ואחרונות בתקנו, ובאמצע יאמר תפלת 'הביננו' שהיא ברכה אחת הכוללת את כל הברכות האמצעיות, ויש אומרים שמקצר את הברכות האמצעיות אף חותם על כל אחת מהם. רבי עקיבא אומר, אם שגוה [-סדוה] תפלתו בפיו שהוא רגיל בה, יתפלל שמונה עשרה ברכות שלמות, ואינו רשאי לקצרם, ואם לא - ורק אם אין שגוה תפלתו בפיו שאינו מרגל בה, או שדעתו טרודה, או שזמן תפלה עובר, או שהוא בדרך וירא שמא יפסיקוהו עובדי דרכים, אזי יתפלל מעין שמונה עשרה, שמוקב שיקצר ויכון, משיאריק ולא יכון: **משנה ד** אפן אמירת התפלה: רבי אליעזר אומר, העושה את תפלתו כמעשה קבע [-קבוע] המטל עליו לעשותו בכל יום, ועושה כדי להפטר מחיובו בלבד, אין לתפלתו תחנונים [-נשיאת חן בעיני המקום] (קול הרמ"ז). **דין תפלה לנמצא במקום סכנה:** רבי יהושע אומר, המהלך במקום סכנה ואינו יכול לכוון בתפלתו כלל, מתפלל תפלה קצרה, וכן אומר: הושע השם את עמך את שארית ישראל, בכל פרשת העבור [-אף בשעה שהם פורשים לדבר עברה] יהיו צרכיהם [גלויהם] לפניך [לספק להם אותם] ברוך אתה ה' שומע תפלה. [ולהלכה מתפלל: צרכי עמך ישראל מרבים ודעתם קצרה, יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שתתן לכל אחד ואחד כדי פרנסתו, ולכל גויה וגויה די מחסורה, ברוך אתה ה' שומע תפלה]. ומתפלל תפלה זו אף כשהוא מהלך, ואין מזכיר בה שלש ברכות ראשונות ושלש ברכות אחרונות. וכשיצא ממקום הסכנה ומתישבת דעתו, צריך לחזר ולהתפלל תפלה בתקונה אדם עדן לא עבר זמנה: **משנה ה** דין הרוכב על בהמה בשעת התפלה: היה

כְּדִי לִהְפֹּטֵר מִמְּחִיבוֹ בְּלִבָּד, אֵין לִתְפַלְתּוֹ תַּחֲנוּנִים [-נְשִׁיאָנוּ חֵן בְּעֵינֵי הַמָּקוֹם (קול הרמ"ז)]. דִּין תַּפְּלָה לִנְמָצָא בַּמָּקוֹם סִכְנָה: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, הַמְהִלָּךְ בַּמָּקוֹם סִכְנָה וְאִינוּ יָכוֹל לָכוֹן בַּתְּפִלָּתוֹ כָּלל, מִתְפַּלֵּל תַּפְּלָה קְצָרָה, וְכָךְ אֹמֵר: הוֹשֻׁעַ הֵשֵׁם אֶת עַמּוֹךְ אֶת שְׂאֵרֵית יִשְׂרָאֵל, בְּכָל פְּרֻשֶׁת הָעֶבֶד וְכוּ' [-אַף בְּשִׁעָה שֶׁהֵם פּוֹרְשִׁים לְדַבֵּר עֲבָרָה] יִהְיֶה צְרִיכֵיהֶם [גְּלוּיִים] לַפִּנְיָ [לְסַפֵּק לָהֶם אוֹתָם] בְּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תַּפְּלָה. [וְלַהֲלָכָה מִתְפַּלֵּל: צְרִיכִי עִמּוֹךְ יִשְׂרָאֵל מְרַבִּים וְדַעֲתָם קְצָרָה, יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵיךְ ה' אֱלֹהֵי, שְׁתַּתֵּן לָכֵל אֶחָד וְאֶחָד כְּדִי פְּרֻשְׁתּוֹ, וְלָכֵל גְּלוּיָהּ וְגוֹיָהּ דִּי מַחְסוּרָה, בְּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תַּפְּלָה]. וּמִתְפַּלֵּל תַּפְּלָה זֹו אָף כְּשֶׁהוּא מְהִלָּךְ, וְאֵין מִזְכִּיר בָּהּ שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת וְשְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת. וּכְשִׁינְיָצָא מִמָּקוֹם הַסִּכְנָה וּמִתְשַׁבֵּת דַּעְתּוֹ, צָרִיךְ לְחֹזֵר וּלְהִתְפַּלֵּל תַּפְּלָה כְּתוּבָהּ אִם עֲדִין לֹא עָבַר זְמַנָּה: **מִשְׁנָה ה'** דִּין הָרוֹכֵב עַל בַּהֲמָה בְּשַׁעַת הַתַּפְּלָה: הִיא

משניות

משנה ג' הוספות אסורות בתפלה: האומר בתפלתו דברים שאסור לאמרם, שאומר **על קן צפור יגיעו רחמיך'** - כשם שרחמת על הצפור וצוית לשלח את האם קדם נטילת הבנים, כן חוס ורחם עלינו. ואסור לומר כן, שהרי הוא כאומר שמצותיו של הקדוש ברוך הוא באות לרחמים, והן אינן אלא להודיע שאנו

עבדים המקימים גזרות מלכנו. וכן האומר **על הטוב** שאתה עושה לנו **יזכר שמך להללך**, שאסור לומר כן, שהרי שנינו (להלן פ"ט מ"ה) שחייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה. וכן הכופל ואומר בברכת ההודאה בצבור **מוזים מוזים**, ונראה כאלו מקבל עליו שתי רשיות, אבל ביחיד מתר לכפל, שהוא דרך תחנונים, בכל אלו האפנים משתקין אותו. **דין שליח צבור שטעה בתפלתו: העובר לפני התבה** [-שליח צבור] וטעה בתפלתו, ואינו זוכר את המשך הברכה בשום אופן, **יעבר** אחר לפני התבה תחתיו [-במקומו]. ועל אף שבדרך כלל יש לאדם לסרב בתחלה כשמבקשים ממנו לעבר לפני התבה, לא יהא סרבן באותה שעה, אלא יגש מיד להתפלל, משום שגנאי הוא שתפסק התפלה זמן רב. **מנין** [-מהיכן] הוא מתחיל להתפלל אחר שהחליף את השליח צבור, מתחלת הברכה שטעה בה הראשון: **משנה ד' דין שליח צבור בברפת כהנים:** שליח צבור העובר לפני התבה, לא יענה אחר ברפת הכהנים **אמן'** עם הצבור, בסיים הברכה או בין פסוק לפסוק, מפני הטרופ - שמא תתבלבל דעתו ולא יוכל להמשיך להקרות את הכהנים או להתחיל בברפת שים שלום. ואם הוא כהן ואין שם כהן אחר אלא הוא, מכל מקום לא ישא את פפיו, שמא תהיה דעתו מטרפת מאימת הצבור ולא יוכל לחזר לתפלתו להתחיל 'שים שלום'. ואם הבטחתו [-בטוח הוא] שהוא נושא את כפיו וחוזר לתפלתו כראוי, רשאי לשא את פפיו, וכן לענות אמן אחר ברפת הכהנים: **משנה ה' סימן רע בטועה בתפלתו: המתפלל וטעה בברפת אבות סימן רע** הוא לו שלא תשמע תפלתו, שברפת אבות היא תחלת התפלה, ואם טעה בה, רמז הוא שאין הקדוש ברוך הוא חפץ בתפלתו (גמרא ורש"י לד:), ואם שליח צבור הוא וטעה בחזרת התפלה, סימן רע הוא לצבור שולחיו, מפני ששלוחו של אדם כמותו, והרי זה כאלו טעו כל הצבור. אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים, ולאחר תפלתו היה אומר, 'חולה זה חי וחולה זה מת'. אמרו לו, **מנין אתה יודע** אם החולה יחיה או ימות. אמר להם, אם שגורה [-סדורה] תפילתי בפי במרוצה ואיני נכשל בלשוני, יודע אני שהוא [-שאותו חולה] מקבל ורצוי לפני ה' ויחיה, ואם לאו, שלא היתה התפלה שגורה בפי, יודע אני שהוא מטרף [-מבלבל] ועומד למות, לפי שלא התקבלה תפילתי [ויש מפרשים: תפלתו מטרפת וטרודה ואינה מקבלת]. וסמך לדבריו מהכתוב (ישעיה נז יט) 'בִּוְרָא נִיב שְׁפָתַיִם שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וּלְקֵרוֹב אָמַר ה' וּרְפָאתֵי, שִׁכְשְׁה־נִיב שְׁפָתַיִם', שהוא הדבור, בריא ושגור בפיו, אז

מבטח הוא על ה'שְׁלוֹם' (גמרא ורש"י לד:)

פרק ו' דיני ברפת הפרות: **משנה א'** כל דבר שאדם נהנה ממנו בעולם הזה, חייב לברך עליו מדרבנן, מסברא, שאסור לאדם להנות מן העולם הזה בלא ברכה. ומבארת המשנה: **פיצד** [-באיזה לשון] **מברכין על הפרות, על פרות האילן אומר** 'ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם **בורא פרי העץ'** [ואילן הוא מה שאף לאחר תלישת הפרי נשאר הענף ומוציא פרות לשנה הבאה], **חוץ מן היין, שעל היין אומר 'בורא פרי הגפן'**, שמפני חשיבותו שהוא סועד ומשמח, כמו שנאמר (תהלים קד טו) 'וַיֵּן יִשְׁמוֹחַ לִבָּב אָנוּשׁ' וגו', קבעו לו ברכה לעצמו. ועל פרות הארץ [-שגדלים באדמה] וכן מיני קטניות, כגון: פולים, אפונים ועדשים,

מסכת ברכות פרק ו

המבוארות

ג' תשרי

ה

וכן חמשת מיני דגן כשאכלם כשהם חיים ולא מבשלים, אומר **בורא פרי האדמה'**, חוץ מן הפת, שעל הפת הוא אומר **'המוציא לחם מן הארץ'**, שמחמת חשיבותה שהיא סועדת, כמו שנאמר (שם) 'וּלְחֶם לִבֵּב אָנוּשׁ יִסְעֵד', קבעו לה ברכה בפני עצמה. ועל הירקות - מיני עלים הנאכלים, כגון כרוב וחסה, אומר **'בורא פרי האדמה'**. רבי יהודה אומר, על הירקות אומר **'בורא מיני דשאים'**, שרבי יהודה סובר שיש לברך ברכה מיוחדת לכל מין ומין. וכן על קטניות ומיני זרעים הנאכלים יש לברך **'בורא מיני זרעים'** (גמרא לז:):
משנה ב' דין המשנה מהברכה הראויה: ברוך על פרות האילן בורא פרי האדמה, יצא בדיעבד, שכן אף האילן יונק מן האדמה ופרותיו הם בכלל 'פרי האדמה'. ועל - אף אם ברוך על פרות הארץ, **'בורא פרי העץ'**, לא יצא, שכן על פרות הארץ אין שם 'עץ' כלל, ואינם בכלל 'פרי העץ'. על כלם - פרות וירקות, אם אמר **'שהכל נהיה בדברו'**, יצא בדיעבד, שהרי הכל נכלל בברכה זו [אבל לכתחלה אין לאכל שום פרי אם אינו יודע מתחלה הברכה הראויה לו]:
משנה ג' דין ברפת שהכל: על דבר שאין גדולו מן הארץ כגון פשור ודגים, אומר **'שהכל נהיה בדברו'**. על החמץ - יין שהתחיל להחמיץ, ועל הנובלות - פרות שנפלו מהאילן קדם בשולם, ועל הגובאי - חגבים טהורים, אומר **שהכל**, ואף על פי שחמץ ונובלות גדולם מן הארץ, מכל מקום מאחר שנתקלקלו קצת אין מברכים עליהם את ברכתם הראויה. (על החלב ועל הגבינה ועל הביצים, אומר **שהכל**, שהרי אין גדולם מן הארץ). רבי יהודה אומר, כל שהוא מין קללה אין מברכין עליו כגון חמץ שהוא יין שהתקלקל ונובלות שנפלו קדם זמנם [ויש אומרים שאף הגובאי הוא מין קללה לעולם שמוזק ואוכל את התבואה (ראה תוי"ט):
משנה ד' דין קדימה במי שיש לפניו כמה מינים: היו לפניו מינים הרבה ורוצה לאכל מכלם, רבי יהודה אומר, אם יש ביניהם פרי ממין שבעה - משבעת המינים, עליו הוא מברך תחלה, שכן חשוב הוא, שנשתבחה בו ארץ ישראל, וקודם לברכה. וחכמים אומרים מברך על איזה מהן שירצה, שהחביב חשוב יותר, ומברך עליו תחלה:
משנה ה' דיני ברכות הפוטרות דברים אחרים מן הברכה: נהוג היה לפעמים להגיש קדם הסעודה יין ופרפראות, כגון פרגיות ודגים, כדי להמשיך את הלב לאכילה. וכן בסוף הסעודה אחר שהסירו את הלחם וקדם שברכו ברפת המזון, היו חוזרים ושותים יין ואוכלים פרפראות. ולפיכך, מי שברך על היין שלפני המזון, פטר בברכתו גם את היין שישתה לאחר גמר אכילת המזון קדם ברפת המזון, שפשברך על היין קדם המזון היה בדעתו לפטר את היין שעתידים להביאו לאחר המזון. וכן אם ברוך על הפרפרת שאוכלים לפני המזון, פטר את הפרפרת שבאה לאחר המזון, כיון שדעתו על כך [אבל בלא זה היה צריך לברך על הפרפרת, ואין הפת פוטרתה, כיון שהיא באה לאחר ששכר הסתלקו מאכילת הפת]. ברוך על הפת

בתחלת הסעודה, פטר בברכתו גם את הפרפרת שבאה בתוך המזון, שמאחר שהיא באה להטעים את הפת, היא טפלה לו ונפטרת בברכתה [אבל דברים שבאים שלא מחמת הסעודה, כגון פרות, אף שבאו בתוך הסעודה, אינם נפטרים על ידי ברכת הפת, וצריך לברך לפניהם (שו"ע א"ח סי' קעז ס"א)]. ואם ברוך על הפרפרת [-פת מבשלת שמברכים עליה מזונות], לא פטר את הפת, ואף שגם הפרפרת היא מין פת, משום שברכותיהם אינם שוות ואין הפת טפלה לפרפרת. בית שמאי אומרים, לא רק שאין הפרפרת פוטרת את הפת אלא אף לא פוטרת בברכתה מעשה קדרה - תבשיל העשוי ממיני דגן כתושים, כעין דייסא:
משנה ו' אדם מוציא אחרים בברכתו: בני אדם שהיו יושבין (לאכל) בלא הסבה,

ג' האומר, על קן צפור יגיעו רחמיך, ועל טוב יזכר שמך, מוזים מוזים, משתקין אותו. העובר לפני התבה וטעה, יעבר אחר תחתיו, ולא יהא סרבן באותה שעה. **מנין** הוא מתחיל, מתחלת הברכה שטעה בה: **ד' העובר לפני התבה, לא יענה אחר הכהנים אמן, מפני הטרופ.** ואם אין שם כהן אלא הוא, לא ישא את כפיו. ואם הבטחתו שהוא נושא את כפיו וחוזר לתפלתו, רשאי: **ה המתפלל וטעה, סימן רע לו.** ואם שליח צבור הוא, סימן רע לשולחיו, מפני ששלוחו של אדם כמותו. אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים ואומר, **זה חי וזה מת.** אמרו לו, **מנין אתה יודע.** אמר להם, אם שגורה תפילתי בפי, יודע אני שהוא מקבל. ואם לאו, יודע אני שהוא מטרף:

פרק ו' א' פיצד מברכין על הפרות. על פרות האילן אומר, בורא פרי העץ, חוץ מן היין, שעל היין אומר בורא פרי הגפן. ועל פרות הארץ אומר בורא פרי האדמה, חוץ מן הפת, שעל הפת הוא אומר המוציא לחם מן הארץ. ועל הירקות אומר בורא פרי האדמה. רבי יהודה אומר, בורא מיני דשאים: **ב' ברוך על פרות האילן בורא פרי האדמה, יצא.** ועל פרות הארץ בורא פרי העץ, לא יצא. על כלם אם אמר שהכל (נהיה), יצא: **ג' על דבר שאין גדולו מן הארץ אומר שהכל.** על החמץ ועל הנובלות ועל הגובאי אומר שהכל. (על החלב ועל הגבינה ועל הביצים אומר שהכל). רבי יהודה אומר, כל שהוא מין קללה אין מברכין עליו: **ד' היו לפניו מינים הרבה, רבי יהודה אומר, אם יש ביניהם ממין שבעה, עליו הוא מברך.** וחכמים אומרים, מברך על איזה מהן שירצה: **ה ברוך על היין שלפני המזון, פטר את היין שלאחר המזון.** ברוך על הפרפרת שלפני המזון, פטר את הפרפרת שלאחר המזון. ברוך על הפת, פטר את הפרפרת. על הפרפרת, לא פטר את הפת. בית שמאי אומרים, אף לא מעשה קדרה: **ו' היו יושבין (לאכל),**

